

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

SOYKAN -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:47368/99)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

21 Nisan 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (47368/99) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Tugay Soykan'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 15 Haziran 1998 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) eski 25. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından A. Tuncel Yazgan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1980 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Olayların meydana geldiği dönemde 16 yaşındaydı.

1. Başvuranın yakalanması ve gözaltına alınması

8 Şubat 1996 tarihinde, sabah saat ikiye doğru, Edirne Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'ne bağlı polis memurları tarafından başvuranın evinde bir arama yapılmıştır.

Polis memurları, başvuranın ailesine, okulda meydana gelen bir kavgadan dolayı başvuranın ifadesini alacakları açıklamasında bulunarak başvuranı götürmüşlerdir.

Bilahare başvuran terörle mücadele şubesinde gözaltına alınmıştır.

8 Şubat 1996 tarihinde polis tarafından düzenlenen ve başvuran tarafından imzalanan tutanakta, başvuranın, yasa dışı bir örgüt olan DHKP/C'ye (Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi Partisi) yönelik olarak düzenlenen bir soruşturma çerçevesinde yakalandığı belirtilmiştir.

9 Şubat 1996 tarihinde, Edirne Emniyet Müdürlüğü'nün talebi üzerine, Savcı, gözaltı süresini dört gün uzatmıştır.

Aynı gün öğlen, başvuranın da aralarında bulunduğu dört sanığın hazır bulunmasıyla, 7 Ocak 1996 tarihinde bir kamyonu Molotof kokteyli atılan ve yasadışı pankart bırakılan yerlerde, polis tarafından olay yeri gösterme işlemi gerçekleştirilmiştir. Başvuran, arkadaşları "eylemleri gerçekleştirirken" kendisinin gözcülük yaptığını ifade etmiştir.

Yine 9 Şubat 1996 tarihinde polis tarafından düzenlenen ve başvuran tarafından imzalanan başka bir olay yeri gösterme tutanağında, başvuran, spreyl boya ile duvara slogan yazdığını kabul etmiştir.

10 Şubat 1996 tarihinde polis tarafından alınan on sayfalık ifadesinde, başvuran, "DHKP/C'nin görüşlerini savunduğunu" özellikle belirtmiştir. Başvuran, 25 Aralık 1995 tarihinden yakalandığı güne kadar söz konusu örgüt bünyesinde yapmış olduğu el ilanları dağıtma, duvarlara yazılar yazma, Molotof kokteyli atışı sırasında gözcülük yapma gibi eylem ve faaliyetleri ayrıntılı bir biçimde açıklamıştır.

Yine 10 Şubat 1996 tarihinde, kamyonuna Molotof kokteyli atılmış olması gereken kamyon sahibi, polisler kamyonunda hasar bulunmadığını ve olay hakkında bilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

Aynı gün, polis tarafından, dükkanın önüne 7 Şubat 1999 tarihinde, üzerinde DHKP/C yazılı bir pankart bırakılan bakkalın ifadesi alınmıştır. Bakkal pankartı bulur bulmaz polisi haberdar ettiğini ancak eylemi gerçekleştiren kişiyi tanımadığını ifade etmiştir.

12 Şubat 1996 tarihinde başvuran izleyen koşullarda adli tabip tarafından muayene edilmiştir: muayene sırasında başvuranın giyinik kalmış, adli tabip masasında oturmuş ve polis de açık duran kapının önünde beklemiştir. Sonuç olarak düzenlenen rapora göre, başvuranın vücudunda hiçbir yara izine rastlanmamıştır.

Aynı gün, Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, başvuranın ifadesi alınmış ve başvuran nöbetçi hakim karşısına çıkarılmıştır. Nöbetçi hakim başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir.

Başvuran savcı karşısında polise vermiş olduğu ifadenin tamamını okumadığını, ancak ifadenin kendi huzurunda ve verdiği beyanlar dikkate alınarak polis tarafından kayda geçildiğini belirtmiştir. Başvuran hakim önünde savcıya vermiş olduğu beyanın içeriğini teyit etmiştir. Yargılamanın bu aşamasında başvuran halen avukat yardımından yararlanmamaktaydı.

Başvuran gözaltı ile ilgili olarak, AİHM önündeki başvurusunda olduğu kadar Tabipler Odası nezdindeki girişimlerinde de yoğunluk düzeyi değişmekle birlikte, kendisine uygulanan asgari düzeydeki kötü muamelelerin gözaltı süresinin ilk iki gününe denk düştüğünü öne sürmüştür.

Başvuran AİHM önünde özellikle gözaltı süresini müteakip bilhassa ruhsal sorunlarının ortaya çıktığını, sağlık raporları ile ispat edemese de serbest bırakılmasından on beş gün sonra Trakya Üniversitesi Hastanesi dermatoloji ve psikiyatri kliniklerinde tedavi gördüğünü ileri sürmüştür.

2. Kamu davası

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcısı 11 Mart 1996 tarihli bir iddianame ile aralarında başvuranın da yer aldığı beş kişiyi yasadışı örgüt DHKP/C mensubu olmak, el ilanları dağıtmak, duvarlara yazılar yazmak ve Molotof kokteyli atışı sırasında gözcülük yapmak suçları ile itham etmiş ve TCK'nın 169., 55/3, 31. ve 40. maddeleri ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesinin uygulanmasını istemiştir.

Başvuran DGM'deki yargılama boyunca avukat yardımından yararlanmıştır.

Belirtilmeyen bir tarihte, Edirne Ağır Ceza Mahkemesi tarafından istinabe yoluyla alınan beyanlarında başvuran hakkında yapılan bütün suçlamaları inkâr etmiş ve gözaltında baskı ve kötü muamelelere maruz kaldığını iddia etmiştir. Başvuran ayrıca ilk verdiği ifadeyi değiştirirse yeniden gözaltına alınacağı yönünde baskıya maruz kaldığı için savcı ve nöbetçi hakim önünde vermiş olduğu beyanları verdiğini belirterek bunları da reddetmiştir.

Yargılamanın bu aşamasında diğer sanıklar da gözaltında verdikleri ifadeleri inkâr etmişlerdir.

DGM, 8 Nisan 1997 tarihli bir karar ile TCK'nın 169. ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesine dayalı olarak başvuranı dört yıl altı ay hapis cezasına çarptırmıştır. Başvuranın yaşı ve ilk soruşturma sırasında yaptığı itiraflar dikkate alınmış ve TCK'nın 55/3 ve 59/2 maddesinde yer alan gerekçeler ışığında cezasında bir indirimle gidilmiş ve başvuran iki yıl altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

DGM, başvuranın ne istinabe yoluyla verdiği ifadesini inkâr etmesini ne baskılara maruz kaldığı yönündeki iddialarını dikkate almıştır. DGM dava dosyasında yer alan deliller ışığında, çeşitli tutanaklar ve sanıkların birbirleriyle uyuşan ifadeleri dikkate alınarak dava olaylarının değerlendirildiğini belirtmiştir.

26 Mayıs 1997 tarihinde başvuranın avukatı ilk derece mahkemesinin kararına karşı temyize gitmiştir. Avukat iddianamenin yalnızca ön soruşturma kapsamında baskı ve zor kullanılarak alınan beyanlara dayandığını ve müvekkili aleyhinde kullanılabilecek somut hiçbir delilin bulunmadığını ileri sürmüştür. Avukat bu bağlamda, iddianamede isnat edilen suçlardan biri olarak geçen ve buna göre saldırı sonucunda kamyonunda olduğu öne sürülen maddi zararın hiçbir surette meydana gelmediğinin altını çizmiştir. Avukat ayrıca tutuklama koşullarının ve beş gün boyunca ayrı hücrede tutulmasının başvuranda serbest bırakılması sonrasında da devam eden baskı ve yılgınlık hissi yarattığını iddia etmiştir. Avukat daha sonra AİHS'ye atıfta bulunmuştur.

Yargıtay, 9 Aralık 1997 tarihli bir kararla, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararını onamıştır. 17 Aralık 1997 tarihinde sözkonusu karar İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne ulaşmıştır.

4 Şubat 1998 tarihinde, gözaltına alınmasından iki yıl sonra başvuran, gözaltı sırasında maruz kaldığını ifade ettiği işkence izlerini sağlık raporu ile belgelendirmek amacıyla, Türk Tabipler Birliği İstanbul Odasına başvuruda bulunmuştur. Sonuç olarak, 9 Şubat 1998 tarihinde, uzman dört doktor sintigrafik incelemede “sol ayak bileğinde travmaya bağlı osteoblastik aktivite artışı ve ligament anterior tıvofibuler ve anterior talo fibuler ligament hassasiyeti” tespit etmiştir. Türk Tabipler Birliği İstanbul Odası psikiyatrik muayenenin ve diğer sağlık muayenelerinin sonuçlarının ilgilinin işkence iddialarını doğruladığını belirtmiştir. Ayrıca doktorlar, Edirne Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen 12 Şubat 1996 tarihli sağlık raporunun gerekli bilimsel kriterlere uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Başvuran, Edirne Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen sözkonusu raporu ulusal makamlara sunmamıştır.

Başvuran, 1998 ve 2000 yılları arasında iki yıl hapis cezası çekmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. VE 5. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

9 Şubat 1998 tarihli Türk Tabipler Birliği İstanbul Odası tarafından düzenlenen sağlık raporuna dayanarak başvuran, gözaltı sırasında kötü muameleye maruz kalmaktan şikayetçidir; başvuran, dile getirdiği kötü muamele konusu hakkında hiçbir soruşturma yürütülmediğini de ileri sürmüştür. Bu bağlamda başvuran, esas bakımından AİHS'nin 3. ve 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Başvuran ayrıca AİHS'nin 5. maddesinin birçok açıdan ihlal edildiğinden şikayetçidir. Başvuran öncelikle AİHS'nin 5/1 maddesinin c) fıkrasına atıfta bulunarak bir suç işlediğini ortaya koyacak makul gerekçeler olmaksızın yasaya aykırı yakalanıp gözüaltına alındığından ve AİHS'nin 5/2 maddesi uyarınca tutuklanma gerekçelerinden haberdar edilmediğinden şikayetçidir. Başvuran ayrıca AİHS'nin 5/3 maddesine dayalı olarak gözüaltı süresinin uzunluğundan yakınmaktadır.

Kabuledilebilirlik hakkında

1. 3. maddeye yönelik şikayet

AİHM, başvuranın 12 Şubat 1996 tarihinde gözüaltına alınması öncesinde bir adli tıp doktoru tarafından muayene edildiğini gözlemlemektedir. Adli tıp doktoru tarafından düzenlenen rapora göre başvuranın vücudunda herhangi bir yaralanma ya da şiddet izine rastlanmamıştır. Başvuran AİHM'ye yaptığı başvurusunda bu raporun içeriğine itiraz etmiş ve Türk Tabipler Birliği İstanbul Odasından dört hekimin hazırladığı başka bir raporun mevcut olduğunu öne sürmüştür. AİHM bu ikinci raporun 9 Şubat 1998'de yani başvuranın ilk derece mahkemesi tarafından serbest bırakılmasından iki yıl sonra düzenlendiğini gözlemlemektedir.

Başvuran bu iki yıllık süreye açıklama getirirken olayların meydana geldiği dönemde 16 yaşında olduğunu, böylesi bir girişim için aile desteğinden yoksun kaldığını ve halen maruz kaldığı travmanın etkisinde olduğunu, daha erken bir zamanda rapor hazırlatacak durumunun olmadığını ve ancak reşit olduğu 1998 yılında başka bir rapor düzenlenmesini talep ettiğini ileri sürmüştür.

AİHM, Edirne Ağır Ceza Mahkemesi önünde başvuranın hakkında yapılan tüm suçlamaları inkâr ettiğini, buna karşılık ne türden muamelelere maruz kaldığını ispat etmeksizin baskı ve kötü muamele gördüğünü iddia etmekle yetindiğini not etmektedir.

AİHM, başvuranın avukat yardımından yararlandığı halde, Tabipler Odası ve AİHM önünde ayrıntılı olarak dile getirdiği iddialarını adli makamlar önünde neden bahsetmediğine açıklık getirmediğini hatırlatır.

AİHM ayrıca bir savcının ne şekilde olursa olsun bir suç işlendiğinden şüphelenecek bir durumdan haberdar olabileceğini ve bu olaylara dayanarak bir soruşturma ve takibat başlatmaya yetkili olduğunu hatırlatır. Bu başvuruda, AİHM sözkonusu cezai yargılama sürecinde ilk derece mahkemelerinin başvuranın iddialarını incelemeyi gerekli görmediğini ve DGM'nin 8 Nisan 1997 tarihli kararında bahse konu bu iddialara ikna olmadığını gözlemlemektedir.

AİHM başvuranın Yargıtay önünde «baskı» ve «zor kullanma» olarak nitelendirerek kapsamını belirlediği iddialarını yinelediğini ayrıca not etmektedir.

Bu koşullarda, AİHM, sözkonusu iddiaların Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 153. maddesi uyarınca ulusal makamların resen soruşturma başlatmasını gerektirecek ne ayrıntılı bir ifade ne bir doktor raporu ile yeterince gerekçelendirilmediğini tespit etmektedir. Başvuranın kötü muamele iddialarını (baskı ve zorlama) sunuş biçimi, kötü muameleden şikayetçi olmaktan çok aleyhteki kanıtların kabuledilebilirliğine itiraz niteliği taşıymaktaydı (*Ükünç ve Güneş-Türkiye*, başvuru no: 42775/98, 10 Nisan 2003).

Yaşından dolayı başvuranın tedbirsizliği, adli makamlar önünde başvuranın eksikliğini haklı kılsa bile (bkz, mutatis, mutandis, *İlhan-Türkiye*, başvuru no: 22277/93), başvuran hiçbir şekilde, avukat yardımı aldığı sırada ve özellikle iddialarını dayandığı 9 Şubat 1998 tarihli sağlık raporundan sonra iç hukuk yollarını tüketme zorunluluğundan masun değildir. Bu bağlamda AİHM, Türk Ceza Kanunu’nun 243. ve 245. maddeleri ile öngörülen cezai yolun ifade edilen olaylardan itibaren beş yıl içerisinde kullanılabileceğini kaydetmektedir.

AİHM, AİHS’nin 3. maddesi kapsamında yapılan şikayetin ulusal mahkemeler önünde gerektiği şekilde sunulmadığı sonucuna ulaşmaktadır. Dolayısıyla iç hukuk yolları gerektiği şekilde tüketilmediğinden AİHS’nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca sözkonusu şikayetin reddedilmesi gerekmektedir (bkz, mutatis, mutandis, *Saraç-Türkiye*, başvuru no: 35841/97, 2 Eylül 2004).

2. AİHS’nin 5. maddesi kapsamında yapılan şikayet

AİHM, olayların meydana geldiği dönemde iç hukukta başvuranın, tutuklanmasının meşruluğuna itiraz edebileceği başvuru yoluna sahip olmadığını gözlemlemektedir (bkz, diğerleri arasından *Karakaş ve diğerleri – Türkiye*, başvuru no: 35077/97, 27 Temmuz 2004). İç hukukta başvuru yollarının bulunmadığı durumlarda, AİHS’nin 35. maddesi ile öngörülen altı ay süresi şikayet konusu olaylarla başlamaktadır. AİHM, başvuranın gözaltı süresinin 12 Şubat 1996 tarihinde sona erdiğini gözlemlemektedir. Başvurunun 15 Haziran 1998 tarihinde sunulması nedeniyle AİHS’nin 5. maddesinin 1 c), 2. ve 3. paragrafları kapsamındaki şikayetler gecikmeli olarak yapılmıştır. AİHM, AİHS’nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca sözkonusu şikayetleri kabuledilemez ilan etmektedir.

II. AİHS’NİN 6. MADDESİNİN MÜSTAKİLEN VEYA AİHS’NİN 14. MADDESİ İLE BİRLİKTE İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, hakkında yürütülen cezai kovuşturmalar boyunca birçok kez hakkaniyetten yoksun yargılanmaya ve kendisini savunma haklarının ihlaline maruz kalmaktan şikayetçi olmaktadır.

İlk olarak başvuran, kendisini yargılayan ve mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin oluşumunda askeri hakimnin bulunması nedeniyle “bağımsız ve tarafsız bir mahkeme” olmamasından şikayetçidir.

Başvuran gözaltında baskı altında verdiği itirafların ve avukatı olmaksızın gerçekleştirilen olay yeri incelemesinin iç hukuktaki mahkemeler tarafından karar verilirken dikkate alınmasının adil yargılanma hakkının ihlaline yol açtığından şikayetçi olmaktadır.

Başvuran ayrıca kendisine yöneltilen suçun niteliği ve nedeni hakkında yetkililer tarafından makul bir süre zarfında bilgilendirilmediğinden, avukat yardımından yararlanmaksızın gözaltına alınmasından, tutukluluk dönemindeki hakları konusunda bilgilendirilmediğinden ve ailesi ile görüşmesine izin verilmediğinden şikayetçidir.

Başvuran son olarak tutuklandığı esnada 16 yaşında olmasına rağmen mahkeme önünde yetişkinler gibi yargılandığından yakınmaktadır. Başvuran soruşturma aşamasından itibaren uluslararası hukukun reşit olmayanlara özel bir muamele uygulanmasını öngördüğü ilke ve esaslarından yararlanamaması çerçevesinde hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerçekleşmediğinden şikayetçidir.

Başvuran bu bağlamda, 2253 sayılı Kanun'un uygulanma alanının bir yanda on beş yaşından büyükleri kapsaması, öte yanda Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yetki alanına giren suçlara yönelik olması çerçevesinde olayların meydana geldiği dönemde yürürlükteki ulusal yasanın bir ayrımcılık konusunu teşkil ettiğini öne sürmektedir.

Başvuran AİHS'nin 6/1 maddesinin 3 a), b), c) fıkraları ile 14. maddesine atıfta bulunmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1.Yargılamanın hakkaniyeti

AİHM, başvuranın, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin mahkumiyet kararında, özellikle avukat yardımı gibi kendisini savunma imkanı sağlayan her türlü tedbirden yoksun bırakılarak gözaltı sırasında polis baskısı ile dile getirdiği itiraf ve ifadelerin kullanılmasından şikayetçi olduğunu kaydetmektedir. Ayrıca başvuran reşit olmamasının ne soruşturma safhasında ne de karar safhasında dikkate alındığını iddia etmektedir.

AİHM, yargılamanın hakkaniyetine ve soruşturma sırasında avukat yardımına ilişkin sorunlara uygulanan genel ilkeleri hatırlatmaktadır (sözü edilen *Salduz*).

AİHM, adil yargılama hakkının yeterince “uygulanabilir ve etkili” olabilmesi için AİHS'nin 6. maddesinin 1. paragrafı uyarınca, kural olarak, her davanın kendine has koşulları ışığında bu hakkın kısıtlanması için zorunlu sebepler olmadıkça, şüpheliye, polis tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanmasının gerekli olduğunu özellikle yinelenmektedir. Avukat erişiminin sağlanmamasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile, böylesi bir kısıtlama, gerekçesi ne olursa olsun, sanığın AİHS'nin 6. maddesi tarafından güvence altına alınan haklarına hanel getirmemelidir. Avukat erişimi sağlanmayan polis soruşturması sırasında suçlayıcı ifadeler kullanılması durumunda, prensip olarak, kendini savunma hakkı telafi edilemeyecek şekilde ihlal edilmektedir (sözü edilen *Salduz*).

AİHM öncelikle mevcut davada başvuranın gözaltı sırasında sorgulandığını ve tutanaklardaki yerlere götürüldüğünü gözlemlemektedir. AİHM başvuranın itirafta bulunduğu ifadesini imzaladığı sırada yanında avukatının bulunmadığı ve polis tarafından sorgulandığında üçüncü bir kişi ile görüşmediği hususunun ihtilaf konusu edilmediğini not etmektedir (Bkz. aynı anlamda Örs vd.-Türkiye kararı no: 46213/99, 20 Haziran 2006). Başvuranın cumhuriyet savcısı ve asliye hukuk mahkemesi hakimi karşısında yaptığı itiraflarda da aynı şekilde avukatı hazır bulunmamıştır.

AİHM mahkumiyet kararının kanıt unsurları olarak yalnızca soruşturma esnasında elde edilen ifadelerin ve itirafların kullanıldığını saptamaktadır. AİHM bilhassa pankart açmak ile ilgili dava dosyasında herhangi bir delilin yer almadığını, duvarlara slogan yazılması konusunda ise

herhangi bir grafoloji incelemesi yapılmadığını not etmektedir (Bkz. *mutatis mutandis*, Magee-Birleşik Krallık no: 28135/95).

AİHM bununla birlikte Hükümetin başvuranın savunma haklarının kısıtlanmasını haklı çıkaracak olası istisnai zorunlu gerekçeleri dile getirmediğini gözlemlemektedir. Hükümet yalnızca başvuranın İstanbul DGM'deki bütün yargılama süreci boyunca ve Yargıtay önünde bir avukat tarafından temsil edildiğini belirtmekle yetinmiştir.

AİHM son olarak, başvuranın AİHS'nin 3. maddesine aykırı olarak elde edilen delil unsurlarının yargılama süreci kapsamında kullanıldığı iddiası ile ilgili, adı geçenin iç hukuk yollarını tüketmemesi nedeniyle bu şikayetini incelemeye almayacaktır.

AİHM bu noktada, AİHS'nin 3. maddesine yönelik şikayetin esası hakkında bir saptama yapılmayışının mevcut başvurudaki olayların koşullarında şikayetin 6. madde çerçevesinde ele alınmasına bir engel teşkil etmediğini vurgulamaktadır (Bkz. *mutatis mutandis* sözü edilen Örs kararı). Bu koşulların değerlendirilmesinden başka, başvuranın yaşı ve soruşturma aşamasında beş gün boyunca ayrı hücrede tutulması da dikkate alınması gereken temel unsurlar arasında yer almaktadır (Bkz. sözü edilen Salduz kararı).

Özet olarak, başvuran ilk derece mahkemesindeki yargılamada kullanılan delil unsurlarına itiraz edebilme olanağını elde etmiş olsa dahi, gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından yararlanamaması savunma haklarına telafi edilemeyecek şekilde zarar vermiştir. AİHM bu nedenle, AİHS'nin 6/3 maddesinin c) fıkrasıyla bağlantılı olarak 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

2. AİHS'nin 6/1 ve 14. maddesi hakkındaki diğer şikayetler

AİHM, AİHS'nin 6/1 ve 6/3 maddesinin c) fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varması ışığında mevcut başvuruda ortaya konulan temel hukuki sorunun irdelenmesi gerektiği kanısındadır (Bkz. Aksoy (Eroğlu)-Türkiye no: 59741/00, 31 Ekim 2006, Sadak vd.-Türkiye no: 29900/96, 29901/96, 29902/96 ve 29903/96 ve Uzun-Türkiye kararı no: 37410/97, 12 Nisan 2007). Dava konusu olayları ve tarafların argümanlarını göz önüne alarak, AİHM, AİHS'nin 6/1 maddesi kapsamında yapılan şikayetlerin geri kalan kısmı ile AİHS'nin 14. maddesi kapsamında yapılan şikayetin ayrıca incelemesine gerek olmadığı kanaatindedir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, AİHS'nin 6/1 maddesine aykırı olarak gerçekleştirilen yargılamanın sonunda iki yıl süreyle hapis cezasına çarptırılması nedeniyle maruz kaldığı kanaat getirdiği manevi zarar için 15.000 Euro talep etmektedir. Ayrıca başvuran özellikle psikoterapi masraflarından oluşan 10.000 Euro'yu da maddi tazminat olarak talep etmektedir. Başvuran, sözü edilen giderlere ilişkin hiçbir belge sunmamaktadır.

Hükümet, sözkonusu taleplerin aşırı ve mesnetten yoksun olduğu kanaatindedir.

AİHM, AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlali için en uygun telafi biçiminin, başvuranı, bu madde ihlal edilmeseydi bulunabileceği duruma getirmeyi mümkün olduğunca temin etmek

olduğunu belirtmektedir (sözü edilen *Salduz, Teteriny-Rusya*, başvuru no: 11931/03, 30 Haziran 2005; *Jelicic- Bosna Hersek*, başvuru no: 41183/02 ve *Mehmet ve Suna Yiğit-Türkiye*, başvuru no: 52658/99, 17 Temmuz 2007). AİHM, bu ilkenin mevcut davaya uygulanmasına hükmetmektedir. Sonuç olarak AİHM, ihlalin telafisi için en uygun yolun, talep ettiği takdirde başvuranın AİHS'nin 6/1 maddesinin gereklerine uygun olarak yeniden yargılanması olacağı kanaatindedir (mutatis, mutandis, *Gençel-Türkiye*, başvuru no: 53431/99, 23 Ekim 2003).

Geri kalan kısım ile ilgili olarak AİHM, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi tazminat arasında bir illiyet bağı görememekte ve sözkonusu talebi reddetmektedir. Buna karşın AİHM, hakkaniyete uygun olarak başvurana 2.000 Euro manevi tazminat ödenmesi gerektiği kanaatindedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran iç hukuktaki mahkemeler ve AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 6.100 Euro talep etmektedir. İstanbul Barosunun 1 Temmuz–31 Aralık 2005 dönemi için geçerli olan avukatlık ücret tarifesine atıfta bulunmakta, bu talebini destekleyici herhangi bir belge sunmamaktadır.

Hükümet bu talebin dayanaksız ve aşırı olduğunu savunmaktadır.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. Mevcut başvuruda, mahkemeye sunulan deliller ve sözü edilen kıstaslar ışığında AİHM başvurana yargılama masraf ve giderleri için herhangi bir ödeme yapılmasını gerekli görmemektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 6. ve 14. maddesi hakkındaki şikayetlerin *kabuledilebilir*, bunun dışında kalanların *kabuledilemez olduğu*na;
2. AİHS'nin 6/1 maddesiyle bağlantılı olarak AİHS'nin 6/3 maddesinin c) fıkrasının *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6. ve 14. maddesine yönelik diğer şikayetlerin *incelenmesine gerek olmadığına*;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL' ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana 2.000 (iki bin) Euro manevi tazminat *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin reddine;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 21 Nisan 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.